

ložba poklonila štiri nove knjige. Ponatisnila je M. Pugljeve »Zakonce«, ki so v prvi izdaji pošli. Že to dejstvo samo na sebi priporoča knjigo, ki obdeluje motive iz bračnega življenja. Učiteljska tiskarna je »Zakonce« elegantno opremila ter jim določila razmeroma tako nizko ceno, da si jih lahko omisli marsikdo, ki je dosejal poznal knjigo samo po imenu. Vežani stanejo »Zakonci« 28 dinarjev. E. Ewald ni pri nas tujec v Jeruzalemu. Njegovo »Mater naravo«, ki pripoveduje, že imamo v slovenščini. Hrvati ga poznajo tudi po »Dvonožcu«. Pavel Holeček je privedil zdaj za našo rabo Ewaldovo »Tiho jezero in druge povesti«. Povestice: Tiho jezero, Prazne sobe, Četvero dobrih prijateljev, Gosenica kapusovega belina, Lipovka, Smrekovi prelici, Dvanajst sester in paglavci so kaj mirne zgodbe, ki jih bere človek s preprostim srcem. Knjiga je izšla v okusni zunanji opremi, z naslovno sliko v barvah in stane vezana samo 26 Din. Naj bi segli po nji vsi roditelji! Občutljivo vrzel pri nas bo izpolnil »Šolski oder«, zbirka del v dramatični obliki za šolske prireditve. Učiteljska tiskarna nam je dosedaj poklonila dva zvezka iz te kolekcije, prvega in drugega. Prvi prinaša igrice za mladino v treh slikah »Povodni mož«, drugi pa »Božično pravljico«. V drugem zvezku najdemo Ernest Tiranove »Čudežne gosli« in Medvedovo »Vino ali voda?«. Vse te stvarce so jako primerne za šolsko gledališče in so deloma opremljene s petjem in glasbo. Dežela bo našla v njih nov vir za živahno duševno gibanje mladine, ki bo v »Šolskem odru« izsledila marsikateri nov impulz. Zbirko priporočamo vsem, ki jim je namenjena in želimo, da bi čimbolj smoteno služila svoji svrhi. »Šolski oder« stane 6 Din. — Učiteljskemu priporočamo, da pridno sega po knjigah iz založbe Učiteljske tiskarne, ki jih naj naroča v Učiteljski knjigarni v Ljubljani.

— **Izpraševalna komisija za slovensko stenografijo.** Prosvetno ministrstvo je imenovalo v izpraševalno komisijo v Ljubljani za slovensko stenografijo na srednjih in njim sličnih šolah. Predsednik: inšpektor Josip Wester; izpraševalca: prof. Josip Marn in prof. Ivan Dolenc, vsi v Ljubljani; namestnika: prof. dr. Anton Dolar in prof. Josip Pirnat, oba v Mariboru.

— **Spomini na prof. dr. Kosa.** Ker sem bil pokojnikov učenec, sem poznal prof. dr. Kosa. Šele danes spoznavam, ko sem videl in slišal tekem let o toliko manj vrednih osebnostih, kako se jim zažiga kadilo, kako velik mož je bil oni skromni, tihi, mirni filozof, ki nas je kot dijak koprškega učiteljskega poučeval zemljepis, zgodovino in slovenščino. Lastnosti, katere so vezale nas mlade fante na tega resnega moža, naj navedem tu: Prva njegova lastnost je bila temeljito znanje. Ne prej, ne potem nisem našel učenjaka, ki bi znal tako navdušiti mladino n. pr. za proučevanje materinščine in slovnic, katera dela danes tolikim učnim osebam težave baš zato,

ker so se je sami učili posili od učiteljev, ki niso znali pridobiti mladine za ta drugače zares suhoparen predmet. Zgodovinska fakta pa je znal tako podavati, da je bila mladina celo navezana na njegova izvajanja in je pri tem pozabila na vse drugo. Njegova govorica je bila čista, pristna slovenščina. Ne le, da se je ogibal brezpotrebni tujim besedam, ampak gledal je tudi na slog, da je bil res slovenski. Dasi tako temeljit znanstvenik, je bil pokojnik tihe mirne narave, ki ni sili svoje osebe v prednje vrste. Maščevanja in jeze ni poznal. Bodi mi dovoljeno, da povem samo eno anekdoto iz njegove učne prakse. (Dotični gospod, ki je tu prizadet, naj mi oprost, saj ime itak ostane tajno). Pri zgodovinskem predavanju je imel dr. Kos navado, da je temeljito razvijal vzroke, zakaj se je to ali ono dogodilo. Posebno pri nastanku vojne. Tu je razvijal težnje in politične motive zdaj ene, zdaj druge stranke in, ko je slednjič iz teh dejstev nastal sukob, zaključil je to situacijo nasprotnikov z besedami: »... in slednjič je prišlo do boja.« Pri tem pa je še oni dolgi o v besedi boja zategnil, kakor zahteva pristna narodova govorica, kar pa se je nekemu dijaku, doma iz Gorice, jako smešno zdelo. Ker je bil fant jako živ in šaliv, posnemal je profesorja v šoli med poukom in tudi med pavzami. Ko se je nekoč zopet ponovila ta neprimerna šala, ki bi marsikatega drugega profesorja ujezila, reče pohlevni učenjak mirno: »No l. l., ako znate vi bolje od mene, pa vi pridite ven in pojdem jaz na vaše mesto!« Na te besede se je umel profesor tako ironično nasmehnuti, da je bil nagajivec že samo s tem zadosti kaznovan. Ocenjevati znanje svojih učenecv je znal tako, da se res ni mogel nikdar nihče pritožiti. Koprsko učiteljske je bilo, v oni dobi možko, razdeljeno po narodnosti; skupno ravnateljstvo in skupno profesorski zbor, a učiteljske je bilo ločeno v slovenski, hrvaški in italijanski oddelek. Po mojem mnenju je moral biti pokojnik dvakrat nameščen v Koprno, in sicer prvokrat kot okrajni šolski nadzornik, drugič kot profesor. Spominjam se dobro, ko nam je v šoli razlagal pri slovenščini narodne običaje in sploh psiho naroda, pravil nam je največkrat lastne doživljaje iz svojega službovanja v Istri kot šolski nadzornik. Tako med drugim, da so v neki istrski cerkvi kmečki pevci peli »tantum ergo« popolnoma po napevu »Po jezeru bliz Triglava...« Kar se pa tiče zdravja, takrat še mladega dr. Kosa, moram ugotoviti, da smo se resno balli zanj. Katar in kašelj sta ga pogosto mučila, a vkljub temu je kot mirno značaj doživel lepo starost, zapustivši nam, ki smo ga imeli za profesorja, poleg dobrih nauk tudi vzor delavnega modrega moža, ki se je ves čas svojega življenja zavedal, zakaj živi. Bil je sam značaj, a znal je tudi vzgajati v tej smeri. — **A. B.**

— **Profesorski kongres v Splitu.** Glavna uprava profesorskega društva je sklenila, da se vrši letošnji kongres profesorskega združenja v Splitu dne 9. in 10. julija. Po kongresu bodo izlet v okolico Splita.

— **Disciplinarna sodišča za uradnike.** Ministrstvo pravde je pripravilo načrt uredbe o disciplinarnih sodiščih za uradnike na podlagi uradniškega zakona. Načrt uredbe se predloži vsem ministrstvom v svrhu proučavanja.

— **Izpitni za učitelje telovadbe v srednjih šolah.** 5. maja prično v Zagrebu izpiti za učitelje gimnastike na srednjih šolah, ki se bodo vršili na moškem učiteljskem Meduličeva ulica 33. Kandidati naj vložijo kolkovano prošnjo na ravnateljstvo izpitne komisije (pokrajinska uprava oddelek za prosveto v Zagrebu) pred izpitnim rokom. Prošnji je priložiti: maturitetno spričevalo kake srednje šole ali učiteljskega zdravniškega spričevala kakega šolskega zdravnika, o telesni sposobnosti telovadnega učitelja, življenjepisa, v katerem mora kandidat navesti obseg in vsa književna pomožna sredstva, da se razvidi, ali kandidatova priprava odgovarja zahtevam ter krstni list, oziroma o dovršitvi kakega praktičnega sokolskega tečaja. Vse priloge morajo biti kolkovane.

— **Angleški profesorji v Jugoslaviji.** Sredi meseca maja prispe v Beograd skupina 30 angleških profesorjev. V Beogradu ostanejo nekoliko dni, kjer obiščejo važnejša mesta. Iz Srbije krenejo v Macedonijo ter preko Črne gore na Boko Kotorsko, odkoder se po morju vrnejo v Anglijo.

— **»Naše stališče k nezakonitemu razveljavljanju mandatov v mestnem šolskem svetu v Ljubljani.«** V 24. številki »Učit. Tov. leta 1923. je poverjeništvu UJU izdalo obširno in vsestransko utemeljitev protesta proti ukinitvi starih mandatov v mestnem šolskem svetu v Ljubljani. Takratna pokrajinska uprava v Ljubljani je ukinitve mestnemu magistratu potrdila, a občinski svetnik J. Turk je oddal pritožbo na ministrstvo. Dne 10. marca t. l. je ministrstvo za notranje zadeve pritožbi ugodilo in s tem ostanejo mandati starih zastopnikov v mestnem šolskem svetu v veljavi, dokler jim ne poteče doba. Rešitev se je izvršila popolnoma v zmislu naše spomenice, kar dokazuje, da je bilo naše stališče pravilno in naša borba proti nasilju upravičena.

— **Prevedba učiteljstva.** Prevedba učiteljstva po novem zakonu za javne nameščence je končana in je prevedenih v Srbiji, Črni gori in Vojvodini 7587 učiteljev, v Hrvaški 3875, v Sloveniji 2976, v Dalmaciji 1019 in v Bosni in Hercegovini 928 učiteljev.

— **Samolastno podaljšanje šolskih počitnic je prepovedano.** Ker je neka zasebna dekliska šola v Ljubljani določila tri dni neposredno pred lanskimi božičnimi počitnicami za učenke spoved in obhajilo in duhovne vaje, ter s tem samolastno podaljšala pouka prost čas in počitnice, je dal višji šolski svet dotičnemu šolskemu vodstvu ostro grajo in za bodoče splošno strogo prepovedal tako postopanje.

— **Povodom 5. obletnice osvoboditve Mežiške doline se bo vršila dne 29. maja t. l. v Guštanju velika manifestacijska slavnost in se bo ob tej priliki odkril padlemu junaku poročniku Malgaju spo-**

menik, ki so mu ga iz hvaležnosti postavili hvaležni guštanjski Slovenci s pomočjo nabranih prispevkov. Ta manifestacija, pri kateri morajo sodelovati vsi sloji brez razlike političnega prepričanja, bo morala našim koroškim bratom onkraj meje pokazati, da jih mi svobodni državljani nismo pozabili, pač pa da se naše vrste strinjajo v mogočne falange, ki bodo svojčas poplavlile gosposvetko polje. Naša sloga in enodušnost morata dvigniti narodni ponos in zavednost zasužnjenim bratom preko meje. Mi, svobodni državljani, položimo pa nove zaklimbe za novo delo za svojo lepo domovino. Vse narodne organizacije in korporacije so zagotovile polnoštevilno sodelovanje. Obručamo se tem potem tudi na Vas, da s svojo navzočnostjo povečate vtis cele slavnosti, a da tudi pri drugih v Vaši bližini agitate za udeležbo. Vobče Vas prosimo, da blagovolite zasledovati naše časopise, ki bo prinašalo točne članke o pripravah. Blagovolite nam vsaj do 5. maja t. l. sporočiti, ali se udeležite slavnosti in v kakem številu, ker bomo preskrbeli polovično vožnjo, po potrebi tudi posebne vlake in prehrano. — **Odbor za Malgajev spomenik v Guštanju.**

— **Umrl je v Ljubljani g. M. Deržaj,** oče tov. Vil. in Vacl. Deržaja. Naše sožalje!

— **Šolska vodstva,** ki napravijo meseca maja ali junija izlet na Bled, obveščajo podpisani, da jim preskrbi v hotelu Triglav: 1. Zajutr (kava, kruh) za 3.50 Din, 2. Kosilo (juha, govedina, dve prikuhi) za 12.50 Din, namesto mesa pečenko 15 Din, 3. Večerja (golaž s cmoki) 12 Din, Napiitina 1 Din, 4. Jezerska kopel brezplačna, vožnja na otok in nazaj 1 Din. V slučaju prihoda javite število oseb in dan. — **J. Žirovnik, hotel Triglav, Bled.**

Učiteljski pravnik.

— **Š učitelji, ki prosijo za akontacijo pokojnine,** morajo navesti v prošnji: 1. Kdaj in s katerim odlokom so bili upokojeni; 2. koliko let so služili; 3. kdaj so prešli zadnje aktivno plačo, odnosno kdaj so bili odrešeni od službe; 4. pri kateri blagajni žele prejemati pokojnino; 5. koliko je znašala zadnja njihova aktivna plača. Prošnje so kolka proste in se morajo vlagati preko prosvetnega oddelka. — Zadnje prošnje za akontacijo in tudi one za ureditev penzije so vse zastale zaradi vladne krize in boleznih prosvetnega ministra, ki mora osebno podpisati vsa odobrenja.

Naša gospodarska organizacija.

OBČNI ZBORI

se bodo vršili v sredo, 16. aprila 1924 v sobi št. 17 »Učiteljske tiskarne« v Ljubljani, in sicer:

1. »Narodne šole« ob 9. uri.
2. »Društva v pomoč učiteljem, njihovim vdovam in sirotam« ob pol 10. uri.
3. Društva za zgradbo »Učiteljskega konvikta« ob 10. uri.

IVAN LAPAJNE:

Kako smo zborovali pred 50 leti.

(Učiteljska spominska črtica.)

(Konec.)

Začasni odbor

»Učiteljskega društva za slov. Štajer«.

Pravila »Učiteljskega društva za slovenski Štajer«.

§ 1. Namen društva je: pospeševanje in podpiranje narodnega (ljudskega) šolstva na slovenskem Štajerju.

§ 2. Sredstva si pridobiva:

- a) po letnih doneskkih svojih udov,
- b) po sprejemanju daril v novcih, knjigah, učnih pomočkih in šolskem orodju,
- c) po dohodkih časnika in drugih spisov, katere izdaja društvo.

§ 3. Društvo deluje po različnih načinih:

- a) izdaja svoj šolski časnik ali po mogočnosti tudi druge spise,
- b) sklicuje zbere v posvetovanje šolskih zadev,
- c) dela peticije na šolske oblasti in resolucije na šolska društva in skupščine,
- d) snuje si po mogočnosti svojo knjižnico.

§ 4. Društveni udje so:

- a) pravil udje,

- b) podporni in
- c) častni udje.

§ 5. Pravi udje so narodni (ljudski) učitelji na slovenskem Štajerju. Pravi ud postane tisti učitelj, kateri plačuje od običnega zbora ali pa od odbora določeni letni donesek.

§ 6. Podporniki so drugi šolski prijatelji, kateri plačujejo taisti znesek.

§ 7. Za častne ude sme le občni zbor imenovati osebe, katere imajo za povzdigo slovenskega šolstva posebne zasluge.

§ 8. Pravice vseh pravil udov so, da smejo na občnem zboru govoriti, staviti nasvete, glasovati, v odbor voliti in izvoljeni biti.

Pravi in podporni udje dobivajo tudi časnik, kojega izdaja društvo.

Častni in podporni udje imajo iste pravice, kakor pravi udje; samo aktivne in pasivne volilne pravice nimajo.

§ 9. Občni zbor ima pravico:

- a) da voli vsako leto v odbor predsednika in 14 odbornikov iz raznih okrajnih slovenskega Štajerja, izmed katerih jih mora bivati vsaj 5 na društvenem sedežu ali v najbližji okolici njegovi,
- b) da izbere izmed udov 3 pregledovalce računov,
- c) da sme prenehati društvena pravila in
- d) sklepati o društvenem razpustu.

§ 10. Začasni društveni sedež je do 1. občnega zbora v Ljutomeru.

§ 11. Snovalni odbor sklepa, v kateri kraj se skliče 1. občni zbor. Društveni sedež pa določuje vsikdar posebej ob-

čni zbor. (Tak sklep ima še-le po zadobljenem vladnem dovoljenju veljavo).

§ 12. Občni zbor se mora sklicati vsako leto vsaj enkrat, in sicer o velikih šolskih počitnicah. Kraj zborovanja določa prejšnji občni zbor ali pa odbor. Zbor veljavno sklepa, ako je vsaj 20 udov pričujočih. V odbor se voli z listki; veljajo pa tudi volilni listki nepričujočih družabnikov, ako so od njih lastnoročno podpisani. Odločuje relativna večina glasov.

§ 13. Društvene zadeve opravlja odbor, ki voli izmed sebe predsednikovega namestnika, tajnika in blagajnika. Pri odborovih sejah mora biti najmanj 8 odbornikov ali vsaj 5 pričujočih. V poslednjem slučaju pa morajo vsaj 3 odborniki pisмено izraziti svoje mnenje o točkah dnevnega reda.

§ 14. Predsednik vodi društvo in ga zastopa na zunaj. Sklicuje odborove seje, kadar se mu zdi potrebno ali kadar to zahtevajo trije odborniki in odločujejo pri enakem številu glasov. Kadar je on zadržan, ga namešča njegov namestnik. Tajnik oskrbuje pisarije, blagajnik pa blagajnico.

§ 15. Prepire med družabniki, v društvenih zadevah razsoja občni zbor.

§ 16. Ako ima društvo prenehati, odloča poslednji občni zbor, kaj se mora z društvenim premoženjem zgoditi.

Dasi je imelo društvo svoj sedež, vedno le začasno, ves čas svojega obstanka (5 let) v oddaljenem Ljutomeru, kjer takrat še ni bilo železnice, je vendar

pridno zborovalo ter imelo doma in drugod pogostoma odborove seje in občne zbere. Lepe, od učiteljev in šolskih prijateljev dobro obiskovane glavne skupščine v zvezi s koncerti je imelo v Mariboru (1874.) v Celju (1875.), v Ptujju (1876.) in naposled v Ljutomeru (1877.). To slednje leto je nameravalo zborovati še v Brežicah, pa je bilo tam premalo narodnih učiteljev, nemškutarjev pa preveč; zato se zborovanje ni vršilo. Po letu 1878., ko se je pisec preselil iz Ljutomera v Krško, je društvo prenehalo. — Zborovali smo torej pridno, toda bili vedno pod nadzorstvom policajev in glavarjev. Grdo so nas gledali šolski, okrajni in deželni nadzorniki, napadali nas nemškutarški listi »Laibacher Schulzeitung«, »Laib. Tagblatt«, »Tagespost« itd. Pisec, kot predsednik društva, je imel leta 1875. celo s celjsko mestno sodnijo neprilike. Na ovadbo magistrata in deželnega šolskega sveta v Gradcu ga je ta sodnija obsodila na 10 gld. (ali 48 ur zapora), češ, da je bila njegova, v Celju v spalno sobo sklicana odborova seja — občni zbor. Na priziv obsojenca, katerega je dr. Janko Srnc v Mariboru v dveh inštancah brezplačno zagovarjal, je bil pisec od okrožnega sodišča v Celju oproščen obsodbe prve inštanice (sodnik je bil neki Mosché v tej 1. inštanici, v 2. inštanici pa senat pod predsedstvom svetnika Štuheca, oče zdravnika dr. Štuheca).

To je bila piščeva edina sodnijska obsodba v njegovem burnem življenju, pa hvala Bogu, še ta ni obveljala. — »Per aspera ad astra«.

—g Ganglov kamen za učiteljski konvik v Ljubljani. Tov. M. Znančeva, učiteljica v Radencih ob Kolpi, dve obveznici 7% državnega posojila po 100 Din. skupaj Din 200. — Tov. Matko Šulin, šolski voditelj v Polšniku pri Litiji, obveznica 7% državnega posojila za Din 100. — Tov. Rudolf Dostal, strokovni učitelj v Ljubljani, Din 15. — Tov. Gusti Dostalo, učiteljica v Ljubljani, Din 15. — Tov. Iva Jamškova, učiteljica na Igu, obveznica 7% državnega posojila za Din 100. — Tov. Robert Cigler, nadučitelj na Igu, obveznico 7% državnega posojila za Din 100. — Tov. Slavko Vuk, učitelj na Vrhniku, obveznico 7% državnega posojila za Din 100. — Tov. Tomo Petrovec, nadučitelj v Jaršah pri Domžalah, obveznico 7% državnega posojila za Din 100 z geslom: Mal položi dar konviktu na oltar! — Šolsko vodstvo v Komendi Din 110. — Današnji izkaz: Din 840; zadnji izkazani Din 13.292; skupaj z današnjim izkazom: Din 14.132. — Giblje se, giblje! Poglejte ga! Prekoračen je že štirinajsti dinarski tisočak! — »Volja je pogoj vsemu, iz volje se rodi moč, v volji in moči se oblikuje lastni jaz.« (E. Gangl: »Sfinga«). — Jakob Dimnik, blagajnik.

Književnost in umetnost.

Priporočamo vse spodaj navedene knjige v nabavo učitelstvu in šolam, posebno pa šolskim, vsem javnim ljudskim in društvenim ter učiteljskim-strokovnim knjižnicam. Vse tu navedene knjige se naročajo tudi lahko potom Učiteljske knjižarne v Ljubljani, Frančiškanska ulica, št. 6.

Nove knjige in druge publikacije.

—kpl Belokranjske otroške pesmi. Nbral Božo Račić. Založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Cena 8 Din.

—kpl A. M. Slomšek: Izbrani spisi za mladino. Priredila Fran Erjavec in Pavel Flere. Z risbami okrasil Maksim Gaspari. V Ljubljani, 1924. Natisnila in založila Učit. tiskarna. Str. XCIV + 321. Cena vez. knjigi 56 Din.

—kpl Iz škole »Ljubečega«. Kao drugo knjižico pod istim naslovom nakanio sam o velikim praznicima izdati nekoliko sličica iz šolskega rada pod užitim naslovom: »Kroz treće godišće«. Cijena će biti prvij knjižici 6 Din. — Mato Lovrak, učitelj, Grdjevac.

—kpl Sophokles: Antigone. Žalna igra. Poslovenil C. Golar. Splošna knjižnica št. 23. v Ljubljani 1924. Natisnila in založila Zvezna tiskarna in knjižarna. Cena broš. 9 Din, vezani 14 Din.

—kpl L. N. Tolstoj: Kreutzerjeva sonata. Poslovenil Fr. Pogačnik. Splošna knjižnica št. 22. v Ljubljani 1924. Natisnila in založila Zvezna tiskarna in knjižarna. Cena broš. 14 Din, vez. 20 Din.

—kpl Književna objava. Preveo sam i spremio za štampu niz predavanja znamenitog njemačkog fiziologa dra. Maxa Werworna, što ih je on sabrao i štampao kao cjelinu u jednoj knjizi, kojoj je dao naslov *Mehanika duhovnoga života*. U knjizi su ova predavanja: Tijelo i duša. Dogadjaji u elementima živčanog sistema. Dogadjaji svijesti. Spavanje i san. Sugestija in hipnoza. — Knjigu ć štampati u vlastitoj svojoj nakladi. A da mogu znati, u koliko se nakladi smijem upustiti, molim, da mi se svak, tko želi nabaviti tu knjigu, javi najkasnije do 1. juna 1924. Knjiga će izmjet 6 štampanih araka, a cijena će joj se kretati između 20 do 25 Dinara. Molim sve naše novinstvo, naročito književne listove, da ovu moju objavu izvole odštampati. U Bjelovaru, 1. aprila 1924. Miloš Borojević, kr. županjski školski nadzornik i prvi član Hrv. pedagog. književnog zbora.

Ocene.

—k Belokranjske otroške pesmi. Nbral Božo Račić. Založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Cena 8 Din. Pravice objavljivanja pridržane.

Božo Račić nam je zbral zopet lepo zbirko narodnega blaga in ga izdal v knjižici z gornjim imenom. Knjižica obsega 42 belokranjskih pesmic, ki jih bodo otroci kaj radi deklamirali, ker se ne odlikujejo le po lepem jeziku, temveč tudi v gladkosti verzov in rime ter v mičnosti po vsebini. Ob koncu je mal tolmač, ki pojasnjuje lokalno govorico in izraze. Božo Račić je znan zbiralec narodnega blaga v Belokrajini. Njegovi piriš so danes splošno znani, vezanine in vse drugo je okusno zbral za Velesjem ter nam s tem ohranil in udomačil mnogo narodne umetnosti. To njegovo najnovejšo delo je lepo ilustriral priznani akad. slikar M. Gaspari. Tudi v risbah so ovekovene belokranjske pisaničice in narodni motivi, ki se skladajo s pesmicami. Zbirko prav toplo priporočamo tako za mladino, kakor odraslim.

—kpl A. M. Slomšek: Izbrani spisi za mladino. Priredila Fran Erjavec in Pavel Flere. Z risbami okrasil Maksim Gaspari. V Ljubljani, 1924. Natisnila in založila Učit. tiskarna. Str. XCIV + 321. Cena vez. knjigi 56 Din. — Ne dvomno je bila občutna vrzel našega književnega trga, da so na njem manjkali že več nego dve desetletji spisi največjega vzgojitelja in preporoditelja koroških in štajerskih Slovencev, to je A. M. Slomška. Sicer pa vkljub temu, da se je o malokaterem možu pri nas že toliko pisalo kot o Slomšku, doleže se sploh nismo imeli vsaj kolikor toliko kritične slike njegovega življenja in dela. Ta občutni nedostatek sta skušala popraviti Erjavec in Flere, ki sta izdala v svoji zbirki »Slovenski pesniki in pisatelji« sedaj tudi Slomška. Tudi ta zvezek je krasne edicije je urejen po vzoru dosedanjih. V antologijo uvaja bralec obširen in doslej nedvomno najboljši Slomškovi življenjski spisi so pa potem razdeljeni v pesmi, pripovedne spise, poučne spise in nabožne spise. Knjigo zaključuje podoben in minuciozno »estavljen tolmač. Glavna prednost te izdaje je, da skuša biti kritična, kolikor je seveda primerno za publiko, kateri je na-

menjena, zato nam podaja res točno in popolno sliko tako mnogostranskega Slomškovega udeleževanja. Iz tega vzroka ne bo segala po knjigi rada samo zrelejša mladina, kateri je v prvi vrsti namenjena, temveč z istim veseljem in užikom tudi odrasla publika, kateri so sicer Slomškovi spisi že davno skoro nedostopni. — Knjigo je jako lepo okrasil s številnimi ilustracijami M. Gaspari, ki se po svojem slogu in izvršitvi krasno prilagajajo tekstu. Upamo, da bo občinstvo s pridnim kupovanjem nagradilo ne mali trud prirediteljev in požrtvovalnost založnice, ki bo izvršila ogromno kulturno delo, ko to zbirko dovrši. Da bi se zgodilo to čim prej! Prihodnji zvezek, ki je že v tisku, bo obsegal izbrana dela Janka Kersnika.

—k Sophokles: Antigone. V zadnjem času ko nam sodobna lepa knjiga čisto nudi bore malo lepote, temveč pa fraz in nakopičenih besedi, raste povsod zanimanje za staro klasično literaturo. Splošna knjižnica je izmed klasičnih prevodov dala prvo mesto »Antigoni«, ki bo gotovo ugajala. Dasi nas loči od Sophokleja skoro 2500 let; so nam vendar njegova dela kolikor se jih je ohranilo, še vsa dostopna. Kajti Sophoklej je izmed vseh pesnikov starega veka, znal poseči v človeško srce najgloblje, zato so liki njegovih tragedij vedno živi. Slovenski prevod je oskrbel naš znani pesnik C. Golar, kdor pozna njegova ostala dela, lahko ve, kakšen je i ta prevod.

—k L. N. Tolstoj: Kreutzerjeva sonata. »Roman« imenuje Tolstoj to svoje delo. Trgovska reklama ga često uvršča med »napeto čtivo«. V resnici je Kreutzerjeva sonata globoka študija vprašanja, ki sega globoko v jedro človeške družbe, in more zanimati slehernega mislečega človeka, — študija o zakonu. Kakšen je zakon? Zakaj je toliko gorja v življenju? Kakšen bi moral biti? — Celo vrsto vprašanj naniza pred nami Tolstoj in jih objasnjuje v duši svojega idealnega krščanstva. Kar je še morda v romanu samem nejasnega, nam pojasni v dokaj obširnem epilogu, ki ga bralec bere z enakim užikom, kakor roman sam. Slovenski prevod tega znamenitega dela je vseskozi skrbno in vestno prirejen. Jezik je gladek in čist. Tudi cena je primerna.

—k Etika. Prvi poizkus eksaktne logike nagonske pameti. Napisal dr. Franče Veber, prof. filozofije na univerzi v Ljubljani. Založila Učiteljska tiskarna. Cena 120 Din. Strani 625.

Vsebinska: Kritičen pretres tradicijskih in modernih etičnih sistemov: O predmetu etike, etični individualizem in kritičnem; kritika Kantove in novokantovske etike; empirično konstruktivni etični sistemi; kratak obris in kritika najvažnejših ostalih struj tradicijske in sodobne etike. Psihološki temelji etičnega udeleževanja: O nekaterih načelnih ugovorih proti možnosti znanstvene etike; o etični sankciji — etika in psihologija; splošna karakteristika vrednostnega čustvovanja in stremjenja; o prisvojenih objektih vrednostnega čustvovanja; egoizem in altruizem; psihološki pojem vrednosti; prehod od psihološkega do apsihološkega pojmovanja vrednosti; o prisvojenih objektih vrednostnega stremjenja; psihološko in apsihološko pojmovanje dolžnosti. Etika — logika nagonskega razuma: Prehod od psihološke do logične pravilnosti ali nepravilnosti čustvovanja in stremjenja; načelni teoretični temelji logike umskega in logike nagonskega razuma; aksiomati nagonske logike. Končne misli: Empirični postulati; empirična verifikacija logike in logične verifikacije logike in logična verifikacija empirične vesti; končna definicija etičnega ali moralnega udeleževanja; zadnji smoter človeškega življenja: etika in metafizika.

Iz naše stanovske organizacije.

Gibanje okrajnih društev v Sloveniji.

Vabila:

= DRUŠTVO UČITELJIC V LJUBLJANI zboruje v četrtek, 17. aprila ob 10. uri dopoldne v šentjakobski šoli. Vzpred: 1. Poročilo predsednice. 2. Razgovor o ustanovitvi javne mladinske knjižnice. 3. Slučajnosti. — Članice in tovarišice, udeležite se zborovanja, kjer boste čule marsikaj, kar je v interesu vseh in vsake posamezne učiteljice!

Poročila:

+ LJUTOMERSKO UČITELJSKO DRUŠTVO je zborovalo dne 6. marca t. l. v Slatini Radincah. Udeležba je bila manj povoljna radi slabega vremena. Predsednik Mavrič je pozdravil, kakor običajno, navzočne, posebe pa še predavatelja, meščanske šole ravnatelja Dragotina Humeke, in bivšega tukajšnjega člana meščanske šole, učitelja Josipa Korošca, ki sta se potrudila in žrtvovala ob hudem potu peš iz Maribora, ter ravnatelja Bankarta iz Ljutomeru. Spominjal se je dalje prav v izbranih besedah umrlega tovariša Antona Herzoga. Pokojnik je bil vnet učitelj in dober tovariš. Pogrešali ga bodo njegovi ožji tovariši in društvo, pri katerega zborovanjih se je pridno oglašal in je bil vedno pripravljen s kakim treznim predlogom. V počaščenje njegovega spomina navzočni vstanejo in mu za-

kličejo trikrat »Slava«. Mesto venca na grob umrlega je darovalo društvo na predlog tov. Zacherla 100 Din za Učiteljski dom v Mariboru.

Dopisi, stanovske in šolske zadeve. Z ozirom na dopis uprave »Zvončka« apelira predsednik na vztrajnost vseh zavodnih agitatorjev za ta mladinski list in ga priporoča. — Podpirajmo v prvi vrsti sebe tudi v gospodarskih podjetjih! — Sledijo razne zadeve in drugi predlogi, ki so pa internega značaja.

Poročilo tov. Mavriča o socijalni ustanovi učiteljstva. Poročevalec razjasni in na konkretnih primerih dokazuje nujno potrebo samopomoči. Da je učitelj zapostavljen in se mu ne prizna zaslužena skorjica kruha, je jasno! Zborovalci zato z odobravanjem pozdravljajo zasnovano idejo tov. Skulja in so jo pripravljeno podpirati.

Poročila o »Narodni Prosveti« in »Učitelju« vsled odsotnosti poročevalca ni bilo.

Sledilo je praktično razkazovanje knjigoveznitva, s katerim je zborovalce počastil meščanskošolski ravnatelj Dragotin Humeke.

Predsednik se mu je pristrčno zahvalil v imenu društva za trud in njegovo požrtvovalnost.

Prihodnje zborovanje se je določilo za 3. majnik v Apačah.

Razno.

J. MACAROL:

O ženski volilni pravici z vzgojnega stališča.

Premena časov ni nikjer tako očitna kakor ravno na polju ženskega gibanja. Pred 40 leti je bil akademiški študij žensk nekaj redkega. Ženska volilna pravica se je v zadnjih desetletjih razširila na mnogo držav in vsakdo ima občutek, da je tudi pri nas pridobitev ženskih političnih pravic le samo vprašanje časa.

Državljanjska enakopravnost žensk z moškimi je zahteva pravičnosti in človečnosti. Radi se izgovarjajo, češ, ženska spada v hišo in ne v areno javnega življenja; dandanes igra ženska v pridobitnem življenju veliko vlogo; v trgovini, v industriji mora tekmovati z moškimi spolom; od strani zakona ji je dana možnost prava v upravljanju svojega imetja in vodstva lastnega obrata, v šolski izobrazbi stopa paralelno z moškimi. Na tisoče žensk je zaposlenih kot učiteljice, uradnice, zdravnice itd., tu tvori jamstvo političnih pravic le neko konsekvenco dosejanega razvoja.

Marsikdo je mnenja, da bi vsled izvrševanja političnih pravic od strani žensk, nastali osebni prepri in združbe med zakonskimi. Danes je ravno manjkajoči politični razum žensk pravi vzrok zdražb in odtujevanje moža od žene, odnosno družine. Če se mož pridno udeležuje javnih zadev in da žena absolutno nima za to nikakega umevanja, tako išče mož razvedrila tam, kjer upa na razumevanje. Tako se odtuji družini čim prej nego le tedaj, ako bi se zamogel razgovarjati o važnih političnih vprašanjih s svojo ženo. Ravno skupni interes političnih vprašanj zadrigne duševno vez med zakonskima, ker duševno uboštvo enega spola je škodljivo za drugi spol.

Veliko število moških stoji nezaupljivo in hladno proti uvedbi ženske volilne pravice iz strankarsko - političnih motivov. Eni se boje ženske volilne pravice radi okrepitve konservativnih moči, drugi zopet radi naraščajočih radikalnih tendenc. Za nas ni nobeno vprašanje, ako so ženske v velikem obsegu konservativne in da je razum žensk obdan z majhnim horizontom njih življenja. Mi smo se zelo daleč, da bi dočakali preobrat zboljšanja na vseh poljih političnega življenja od upeljane ženske volilne pravice. Efekt ženske volilne pravice v političnih rečeh ostane ravno tak, kakor do sedaj, le ostrejša odredbe proti alkoholizmu in spolni nečistosti bi nastale. In kako bi to dobro vplivalo na mladino! Vzgoja otrok trpi tem več, čim bolj je ženska zatirana. Kako blagodejno bi ženske delovale, ako bi bile deležne javnih in skupnih zadev. Kateri idealizem zamore otroška srca razveseliti kakor le materin?

Glavni ugovor proti ženski volilni pravici pa je ta, da ženske niso še zrele za izvrševanje volilnih pravic. Deloma je resnično, ker se danes ženske prav malo zanimajo za politične zadeve. Prednost dajejo nepolitičnim listom pred političnimi. Toda koliko moških zasluži izpričevalo politične zrelosti? Če bi hoteli čakati z upeljavo splošne volilne pravice pri moških, da bi večina teh postalo politično zrelih, bi še danes čakali na možko vo-

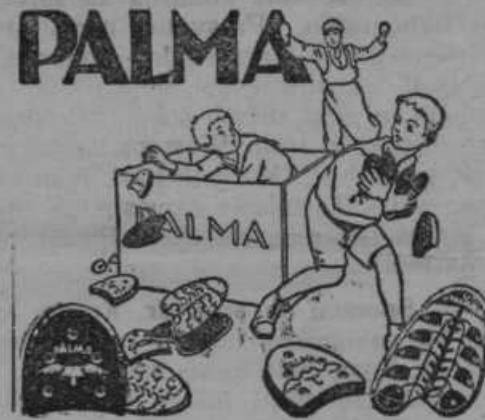
lilno pravico. Noben se ne nauči plavati ne da bi se prej ne zmočil svojega telesa.

Politična enakopravnost žensk z moškimi se vedno bolj in bolj realizira. Noben pa ne misli na to, da bi se ženske sililo k delovanju v javnem življenju. Kdor nima interesa za skupne in javne zadeve, takemu ne moremo usiliti glasovnice. Dejstvo je, da je danes še mnogo žensk, ki si ne želijo volilne pravice. Toda krivično je, da se mora radi teh odvzeti volilna pravica onim, ki se zavedajo in hrepenijo po njej v svrhu izboljšanja njih lastnega spola v javnem življenju.

Ženske potrebujejo v svrhu pridobitve svojih pravic, zvezo moških. Seveda so razni pisatelji, ki so pisali za emancipacijo žensk, z naturalizmom oziroma s pomanjkljivostjo npravne resnobe stvari več škodovali nego koristili. Ravno tako tudi ženske diskreditirajo s svojim nekerižnim osvobodilnim vedenjem čut in smisel ženskega gibanja. Tu in tam misli kaka ženska uveljaviti svoj nastop za žensko gibanje s tem, da mora rovariti in pljuvati kakor moški. A s tem, da priznavamo enakopravnost žensk z moškimi, pripoznati moramo istočasno tudi različno vedenje obeh spolov.

So li ženske odvisne od zveze moških, vendar pade glavna propaganda novega prava le ženskam. Noben narod ne more računati na osvoboditev, ako se sam za njo ne bojuje. In moški se ne bodo odrekli svojim privilegijem, ko bode nastala pri ženskah močna in resna volja, da so pripravljene prevzeti moške vloge v javnem življenju. Čim bolj se ženske sedaj, ko ne posedujejo še volilne pravice, udeležujejo z javnimi zadevami aktivno in se v ženskih organizacijah organizirajo ter se intenzivno pečajo z ustanavljanjem javnih in obče koristnih inštitucij, tem bolj delujejo za žensko volilno pravico.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani. Odgovorni urednik: Franc Štrukelj. Last in zal. UJU — poverjen. Ljubljana.

kaučuk pete i kaučuk podplate

nose djeca i odrasli, jer su isti trajni jeftini i ugodni za nositi.

TVORNICA UČIL IN ŠOLSKIH POTREBŠČIN V LJUBLJANI

priporoča bogato zalogo nagačenih živali vseh vrst in računai z 20 in 100 kroglicami.

Delo solidno izgotovljeno. Cene nizke.

Svoji k svojim. Svoji k svojim.

